

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВИ І ПРАВА ІМЕНІ В. М. КОРЕЦЬКОГО НАН УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНО-НАУКОВА УСТАНОВА
“ІНСТИТУТ ІНФОРМАЦІЇ, БЕЗПЕКИ І ПРАВА НАПРН УКРАЇНИ”
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ “ФЕМІДА”
ЦЕНТР ПРАВОВОЇ ОСВІТИ І НАУКИ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ЦЕНТР ПРАВ І БЕЗПЕКИ ЛЮДИНИ
В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ
ІНФОРМАЦІЙНО-ПРОСВІТНИЦЬКИЙ ЦЕНТР З ПРАВ ЛЮДИНИ

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

СІМНАДЦЯТІ ЮРИДИЧНІ ЧИТАННЯ **Правничо-політичні цінності як фактор** **демократичного розвитку України**

Матеріали міжнародної наукової онлайн-конференції

24-25 листопада 2022 р.

КИЇВ

Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова

2023

Редакційна колегія:

- Андрущенко В. П.** ректор НПУ імені М. П. Драгоманова, академік НАПН України, член-кореспондент НАН України, доктор філософських наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України (*співголова Редакційної колегії*);
- Шемшученко Ю. С.** радник при дирекції Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України, доктор юридичних наук, академік НАН України, академік НАПрН України заслужений діяч науки і техніки України, професор (*заступник голови Редакційної колегії*);
- Андрусишин Б. І.** завідувач кафедри теорії та історії держави і права, керівник Навчально-наукового центру прав і безпеки людини в інформаційному суспільстві, академік Української академії історичних наук, академік АН ВШ України, академік Української академії політичних наук, доктор історичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України (*заступник голови Редакційної колегії*);
- Скрипнюк О. В.** директор Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України, доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України, заслужений юрист України (*заступник голови Редакційної колегії*);
- Пилипчук В. Г.** директор Державно-наукової установи “Інститут інформації, безпеки і права НАПрН України, доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України, заслужений діяч науки і техніки України (*заступник голови Редакційної колегії*);
- Бучма О. В.** вчений секретар щорічної міжнародної наукової конференції “Юридичні читання”, член правління ГО “Феміда”, старший науковий співробітник Інституту філософії імені Г. С. Сковороди НАН України, кандидат філософських наук, доцент (*вчений секретар*);
- Пархоменко Н. М.** завідувач відділу теорії держави і права Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України, заслужений юрист України;
- Бабкіна О. В.** завідувач кафедри політичних наук НПУ імені М. П. Драгоманова, доктор політичних наук, професор, заслужений працівник освіти України;
- Вернидуб Р. М.** проректор з навчально-методичної роботи НПУ імені М. П. Драгоманова, доктор філософських наук, професор, заслужений працівник освіти України;
- Карнаух А. А.** заступник декана з наукової та виховної роботи соціально-правового факультету НПУ імені М. П. Драгоманова, кандидат політичних наук, доцент;
- Лавриненко В. Г.** проректор з міжнародних зв’язків НПУ імені М. П. Драгоманова, кандидат історичних наук, професор;
- Встрів І. Г.,** проректор з навчально-методичної роботи гуманітарних факультетів НПУ імені М. П. Драгоманова, кандидат історичних наук, професор, заслужений працівник освіти України;
- Гамула І. А.,** проректор з перспективного розвитку та інфраструктури університету, кандидат педагогічних наук, доцент;
- Корець М. С.,** проректор із науково-педагогічної та адміністративно-господарчої роботи НПУ імені М. П. Драгоманова, професор кафедри загально-технічних дисциплін, доктор педагогічних наук, професор, заслужений працівник освіти України;
- Торбін Г. М.,** проректор з наукової роботи НПУ імені М. П. Драгоманова, професор кафедри математичного аналізу та диференціальних рівнянь, доктор фізико-математичних наук, професор;
- Оніщенко Н. М.,** заступник директора з наукової роботи Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України, академік НАПрН України, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України;
- Євтух В. Б.,** декан соціально-правового факультету НПУ імені М. П. Драгоманова, доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАН України, заслужений діяч науки і техніки України;
- Огірко Р. С.,** професор кафедри теорії та історії держави і права НПУ імені М. П. Драгоманова, кандидат юридичних наук, доцент;
- Стеценко В. Ю.** завідувач кафедри правознавства та галузевих юридичних дисциплін НПУ імені М. П. Драгоманова, доктор юридичних наук, професор;
- Токарчук О. В.** доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри теорії та історії держави і права НПУ імені М. П. Драгоманова, керівник інформаційно-просвітницького центру з прав людини;
- Шитий С. І.,** модератор сайту соціально-правового факультету НПУ імені М. П. Драгоманова, кандидат юридичних наук, доцент.

Ч 75 СІМНАДЦЯТИ ЮРИДИЧНІ ЧИТАННЯ. Правничо-політичні цінності як фактор демократичного розвитку України : матеріали міжнародної наукової онлайн-конференції, 24-25 листопада 2022 року / ред. кол. : В. П. Андрущенко, Б. І. Андрусишин, Ю. С. Шемшученко та ін. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2023. – 142 с.

У збірнику вміщені матеріали, в яких розглядаються актуальні проблеми наукових досліджень викладачів, докторантів, аспірантів, студентів закладів освіти та наукових установ України та зарубіжжя, які працюють у галузі юридичних, політичних наук тощо.

приєднання до Договору про Нерозповсюдження (ядерної зброї) як неядерна держава. Це дорожня карта з можливістю життєздатних варіацій.

Це нелегке завдання, яке потребує політичної волі та чесності, що, звичайно, не є традиційною характеристикою міжнародних підходів чи дипломатії. Цей підхід є одним з факторів майбутньої життєздатності ООН як миротворчого механізму на міжнародній арені. Це також має слугувати врегулюванню нинішнього конфлікту в Україні.

Росіяни повинні усвідомити, що їхнім методам ведення міжнародних відносин немає місця в сучасному світі. Росія може відмовитися від усіх можливостей і стати ізгоем із продовженням чи навіть загостренням санкцій і окресленням держави, що підтримує тероризм. Однак цього, можливо, занадто багато очікувати від традиційно рабовласницького та імперіалістично схильного російського населення включно з політичною структурою, що зветься Православна Церква Московського Патріархату.

Література:

1. Чартер Організації Об'єднаних Націй.
2. Статут Міжнародного Кримінального Суду.
3. Пресове повідомлення ООН 473, 12 серпня 1947.
4. Резолюції Ради Безпеки ООН.
5. Резолюції Генеральна Асамблея ООН.
6. Генеральна Асамблея ООН Офіційний Рекорд, Перший Комітет, 59 сесія. 24 вересня 1947 року.
7. "Український Квартальник", LXXV. Число 3.2019
8. Лозинський, Аскольд, "Світовий Конгрес Українців та ООН: заради справедливості".

В. Ю. Стеценко,
завідувач кафедри правознавства
та галузевих юридичних дисциплін
НПУ імені М. П. Драгоманова,
доктор юридичних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України
(м. Київ)

РОЗВИТОК МЕДИЧНОГО ПРАВА У ВИМІРІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПРАВНИЧИХ ЦІННОСТЕЙ

Останнім часом ми є свідками активної модернізації правової системи і системи права України. Проявами такого роду тенденцій у вимірі правової

системи можуть слугувати явища взаємопроникнення елементів англо-саксонської правової системи у романо-германську і навпаки. Своєю чергою, у сенсі системи права як внутрішньої побудови права та демонстрації наявності і співвідношення відносно самостійних утворень, об'єктивно спостерігаються зміни у приватних та публічних інтересах, їх пріоритетності для людини, суспільства, держави. З одного боку, Основний закон держави у статті 3 декларує: “Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави” [1]. Тим самим очевидно демонструється так званий людиноцентризм, тобто пріоритет приватних прав, свобод та законних інтересів людини. З іншого боку, такі соціальні виклики як, приміром, COVID-19, з усією очевидністю закладають підвалини колективної протидії цій пандемії, доцільність обмеження певних прав людини, іншими словами, – пріоритет публічних інтересів.

На наше переконання, такого роду виклики зумовлюють появу нових правових утворень, серед яких чільне місце займає медичне право як сукупність правових норм, що регулюють суспільні відносини у сфері організації та надання медичної допомоги. Досвід провідних західних країн вочевидь демонструє факт активного розвитку медичного права як сфери практичної юридичної діяльності, напряду наукових досліджень, окремої навчальної дисципліни при підготовці юристів. Як позитив варто вказати, що наразі і в Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова викладається навчальна дисципліна “Медичне право”, що, як видається, засвідчує перспективно-орієнтований підхід до підготовки майбутніх правників.

З точки зору вітчизняних правничих цінностей варто вказати на необхідність врахування при розвитку медичного права традиційних підходів до обґрунтування предмету, методу цієї галузі права, сутності на складу медичних правовідносин тощо. Приміром, відомо, що суб'єктами права в теоретико-правовому розумінні є учасники правовідносин, тобто носії суб'єктивних прав і обов'язків. Зважаючи на різноплановість медичної діяльності, різноманіття суспільних відносин, що виникають у цій сфері, доцільно розрізняти наступні групи суб'єктів медичних правовідносин:

- I. Суб'єкти, що надають медичну допомогу.
- II. Суб'єкти, що, отримують медичну допомогу.
- III. Суб'єкти, що сприяють наданню медичної допомоги.

Своєю чергою, кожна з вказаних груп суб'єктів медичної діяльності поділяється на окремі підгрупи. Наприклад, суб'єкти, що надають медичну допомогу, можуть бути державними, комунальними, відомчими чи приватними. В той же час, суб'єкти, що отримують медичну допомогу, залежно від політико-правового зв'язку з державою можуть бути громадянами України, іноземними громадянами і особами без громадянства. І, нарешті, суб'єкти, що сприяють наданню медичної допомоги, представлені підрозділами забезпечення – фінансово-економічними, кадровими, соціальними, юридичними службами установ охорони здоров'я.

Говорячи про об'єкт медичних правовідносин, то під ним необхідно розуміти ті реальні матеріальні і духовні блага, на досягнення яких спрямована реалізація прав і обов'язків суб'єктів медичних правовідносин. Складність медичних правовідносин зумовлює їх складний об'єкт. У загальному вигляді об'єктами медичних правовідносин є особисті немайнові блага людини (життя і здоров'я), процес надання і результат медичної допомоги. Важливо відзначити часту розбіжність цільових установок різних суб'єктів медичних правовідносин. Якщо для суб'єктів, що надають медичну допомогу, цільова установка полягає, перш за все, в якісному здійсненні лікування, то для суб'єктів, що отримують медичну допомогу, метою переважно є кінцевий результат лікування – одужання. Ідеальною є ситуація, коли вони співпадають і процес лікування завершується успішно, проте, як відомо, це буває не завжди.

І, насамкінець, зміст медичних правовідносин складають суб'єктивні права та юридичні обов'язки, які реалізуються в поведінці суб'єктів медичних правовідносин. Наприклад, суб'єктивне право хворої людини у сфері медичних правовідносин полягає в праві погодитися або не погодитися на запропонований лікарем метод лікування, а юридичний обов'язок – виконувати правила внутрішнього розпорядку закладу охорони здоров'я. В той же час у медичного працівника через особливості професії є яскраво виражений обов'язок надавати медичну допомогу громадянам, що мають у цьому потребу, а також суб'єктивне право – відмовитися від подальшого ведення пацієнта, якщо останній не виконує медичних приписів або правил внутрішнього розпорядку закладу охорони здоров'я, за умови, що це не загрожуватиме життю хворого і здоров'ю населення. Маємо зазначити, що із змінами у чинному законодавстві виникають нові права чи обов'язки різних суб'єктів медичних правовідносин.

Наприкінці доцільно вказати, що медичне право в Україні буде успішним тоді, коли поряд із вітчизняними правничими цінностями воно буде імплементувати і кращі зразки провідних країн Європи та світу. У

цьому запорука комплексного підходу, який потенційно принесе користь всім зацікавленим сторонам – пацієнту, лікарю, суспільству і державі.

Література:

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

*Є. В. Білозьоров,
заступник директора навчально-наукового інституту № 2
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент
(м. Київ)*

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ КОМУНІКАТИВНОЇ ТЕОРІЇ ПРАВА ТА ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ

У демократичній, правовій державі діє принцип ідеологічного плюралізму, у тому числі й у сфері права, що, у свою чергу, зумовлює переоцінку значення та ролі нормативістського типу розуміння права, подальшого удосконалення вітчизняної правової системи у контексті широкого залучення висновків і основних положень правничих шкіл, нових теорій, які можуть бути ефективно використані для пізнання державно-правових явищ.

Так, виходячи із взаємозв'язку права та діяльності людини і суспільства, загалом, з пов'язаністю правничої діяльності зі станом правопорядку в соціумі, важливою складовою правознавства, на нашу думку, має стати теорія діяльності. Доцільно вказати, що доволі часто вітчизняні науковці при визначенні методологічних засад дослідження державно-правових явищ і процесів вказують на використання ними серед іншого гносеологічного інструментарію діяльнісного підходу. У межах обґрунтування цієї тези, важливим є з'ясування співвідношення теорії діяльності з іншими, усталеними, підходами до розуміння права, зокрема, маємо на увазі нормативістську і природну школи права, соціологічний та психологічний типи розуміння права, комунікативне праворозуміння та ін., що дозволить віднайти можливі аспекти їх взаємозв'язку та більш чіткого сприйняття права як об'єкта гносеології у контексті діяльнісного підходу.

Поступальний рух суспільства в епоху постмодерну супроводжувався появою значної кількості нових теорій, концепцій, які дозволяли людині отримати інформацію про процеси, що відбуваються, адекватно інтерпретувати різні соціальні явища.